

Titel: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b208-txr-root.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredegørelse

1. Manuskriptbeskrivelse
2. Datering og kronologi 433

1. Manuskriptbeskrivelse

Til brevene i gruppen »Sekretær, bogtrykker, redaktører og forlæggere« findes følgende manuskripter, hvoraf Brev 209-211, 222-223, 226 og 228 befinder sig i Kierkegaard Arkivet (KA), Brev 213-215, 218-220 og 225 i Abrahams'ske Autograf- og Manuskriptsamling (Abr.), Brev 232 i den løbende accession (Acc.), Brev 221 i Arthur Palsbos Håndskriftsamling (Palsbo Aa) og Brev 212, 216-217, 224, 229 og 231 i Ny Kongelig Samling (NKS) på Det Kongelige Bibliotek. Brev 230 og 233 befinder sig i privateje. Brev 208 og 227 er gået tabt, men findes indirekte overleveret i H.P. Barfods og H. Gottscheds udgave *Af Søren Kierkegaards Efterladte Papirer (EP)*, mens det tabte Brev 223 findes i en afskrift af H.P. Barfod.*

B208 208 Brev 208. Fra SK til M.L. Nathanson (SKS 28, 331).
Ms. er gået tabt. If. *B-fort.* var det et »(Brev med brudte Segl.) ½ Ark«, og i *EP* oplyses der om en konvolut (SKS 28, 331,3).

208 (L.-fort. + B.-fort. 290;*- B&A 76)
Brevet er trykt i *EP I-II*, s. 362.

209 Brev 209. Fra SK til J.F. Giødwad, kladde (SKS 28, 331-332).
1 løs lap med afrevet kant i venstre side og afklippet kant nederst.*
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 171 × 142 mm.*
Lappen har været foldet to gange på langs og en gang på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
209 (L.-fort. 383;*- KA, D pk. 2 læg 9; B&A 111)

210 Brev 210. Fra SK til J.F. Giødwad (SKS 28, 332-333); består af et udkast og en kladde. Tekstgrundlaget i SKS 28 er ms. 210.2.

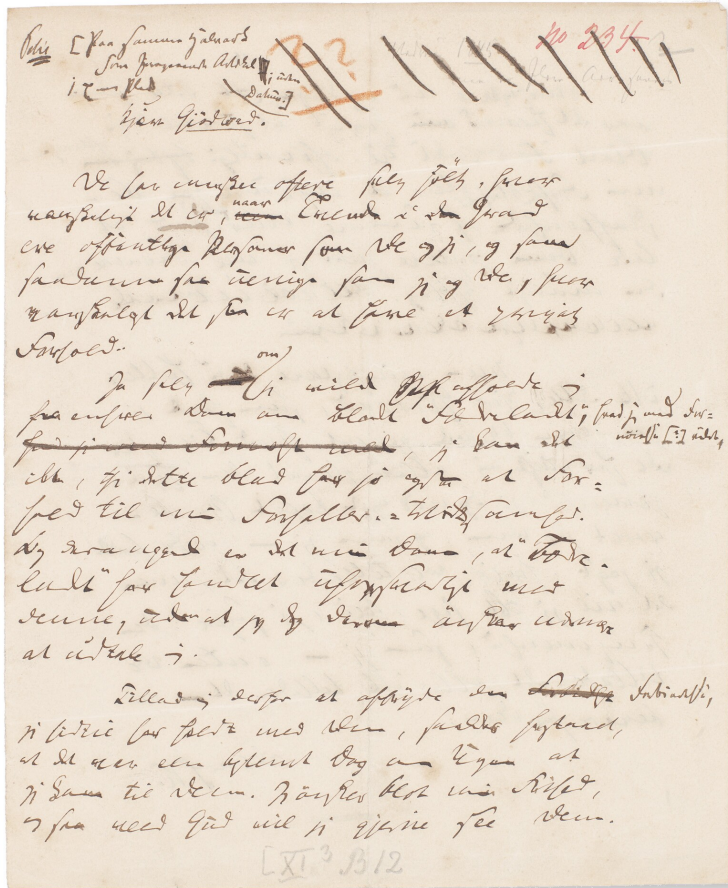
210.1 Udkast.
1 løst blad i stor 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 202 × 245 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Versosiden er ubeskrevet.
Få korrektioner.

210.1

210.2 Kladde.
1 løst blad i stor 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 202 × 245 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet en gang på tværs.
Rectosiden er halvt beskrevet, versosiden fuldt beskrevet.
En del korrektioner. En række sletninger med blæk og blyant skyldes H.P. Barfod.

210.2

210 (L.-fort. 353, B.-fort. 353.o; KA, D pk. 2 læg 9; B&A, bd. 1, s. 344)

- 211 8. Brev 211, bl. [1r]
Brev 211. Fra SK til J.F. Gjødwad, kladde (SKS 28, 333). Se illustration 8.
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 167 × 206 mm.
Bladet har været foldet en gang på langs og to gange på tværs.
En del korrektioner.
(L.-fort. + B.-fort. 234; KA, B pk. 33 læg 5; B&A 131*)
- 212 Brev 212. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 334).
1 løst blad i 4° med uregelmæssigt afrevet kant i højre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, groft. Mål: ca. 170 × 207 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 97 × ca. 64 mm*); oblat til forsegling.*
En enkelt korrektion
(NKS 1730 2° II; B&A 125)
- 213 Brev 213. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 334-335).
1 løst blad i lille 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: ca. 154 × 195 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 106 × 70 mm); rest af rødt laksegl.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
(Abr. 4° H. 70 nr. 1173; B&A 123)
- 214 Brev 214. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 335-336).
1 løst blad i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 170 × 226 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs.

- Versosiden er ubeskrevet.
Få korrektioner.
Dateringen »Søndag« på rectosiden er muligvis skrevet i fremmed hånd; ms. er blevet stærkt misfarvet under opbevaring.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
214 (Abr. 4° H. 70 nr. 1179; B&A 124)
- Brev 215. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 336).
215 1 løs lap.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 159 × 122 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 81 × 61 mm); rest af gullig oblat.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
215 (Abr. 4° H. 70 nr. 1175; B&A 127)
- Brev 216. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 337).
216 1 løst blad i 4° med afklippet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, groft. Mål: ca. 169 × 206 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 99 × 65 mm); rest af oblat.
Rectosiden er halvt beskrevet.
216 (NKS 1730 2° II; B&A 122)
- Brev 217. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 337).
217 1 løst blad i 4° med uregelmæssigt afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, groft. Mål: 157-170 × 206 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 98 × ca. 69 mm); forsegling med rødlig oblat.
Få korrektioner.
217 (NKS 1730 2° II; B&A 126)
- Brev 218. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 338).
218 1 løst blad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 93 × 131 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og tre gange på tværs til konvolut (mål: ca. 64 × ca. 38 mm); rest af rødlig oblat.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
218 (Abr. 4° H. 70 nr. 1176; B&A 128)
- Brev 219. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 338).
219 1 løst blad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 161 × 103 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 81 × 42 mm); rest af oblat til forsegling.
En enkelt korrektion.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
219 (Abr. 4° H. 70 nr. 1177; B&A 129)
- Brev 220. Fra SK til Israel Levin (SKS 28, 339).
220 1 løst blad i 8°.
Ingen paginering.
Papir: gråligt velin, glat. Mål: ca. 200 × ca. 140 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 108 × 57 mm).
En enkelt korrektion.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.

- 220 (Abr. 4° H. 70 nr. 1178; B&A 130)
- 221 Brev 221. Fra SK til Bianco Luno (SKS 28, 339).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, groft. Mål: 170 × 207 mm.
Bladet har været foldet en gang på langs og en gang på tværs. Bladet bærer præg af yderligere foldninger ved øvre og nedre kant.
Rectosiden er halvt beskrevet, versosiden ubeskrevet.
(Palsbo Aa; B&A 119)
- 221
- 222 Brev 222. Fra Bianco Luno til SK (SKS 28, 340).
1 dobbeltblad i stor 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt postvelin, glat. Mål: 215 × 270 mm.
Bladene har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: 136 × 90 mm); rødlig oblat til forsegling. Konvolutten har desuden været foldet en gang på langs.
Bl. [1v]-[2r] er ubeskrevet.
(KA, D pk. 7 læg 5)
- 222
- 223 Brev 223. Fra SK til Bianco Luno (SKS 28, 340-341).
Ms. er gået tabt.
Teksten findes i en afskrift af H.P. Barfod fra april 1870 på et følgebrev fra udlåneren og ejeren af ms., kaptajn E. Agerholm, København. Heri kalder Agerholm ms. for »skammelig mishandlet«, mens Barfod supplerende har anført, at det er en udateret skrivelse fra SK til Bianco Luno.
(KA, D pk. 5 læg 2, B-afskrift)
- 223
- 224 Brev 224. Fra SK til C.A. Reitzel (SKS 28, 341-345).
2 løse blade i 4°.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 169 × 207 mm.
Bladene er foldet en gang på langs og en gang på tværs.
Bl. [2v] er halvt beskrevet.
Kolonneoverskrifterne (SKS 28, 341,8-10) er skrevet på langs af papiret.
Skillestregene i tabellen bl. [1r]-[1v] er indsat med blyant. Nederst på bl. [1v] findes påtegninger i fremmed hånd, dels med blæk, dels med blyant, sandsynligvis C.A. Reitzels (se illustration 20 i SKS 28, 342-343).
Få korrektioner.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret, der muligvis er et dobbeltblad.
(NKS 2937 4°; B&A 152)
- 224
- 225 Brev 225. Fra SK til C.A. Reitzel (SKS 28, 346).
1 løst blad i 4° med afklippet kant i højre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept. Mål: 164 × 207 mm.
Bladet har været foldet en gang på langs og to gange på tværs. Spor efter yderligere en foldning på tværs.
Få korrektioner.
Ms. er indklæbet i en fascikel, hvilket umuliggør præcis opmåling af papiret.
(Abr. 4° H. 70 nr. 1174; B&A 157)
- 225
- 226 Brev 226. Fra P.G. Philipsen til SK (SKS 28, 347).
1 løst blad i stor 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: blåligt postvelin, glat; blindtryk i øverste venstre hjørne med navnet BATH i ornamenteret indramning. Mål: 208 × 269 mm.
Bladet har efter beskrivning været foldet to gange på langs og to gange på tværs. Bladet har desuden været foldet på midten.
- 226

- Versosiden er ubeskrevet.
(L.-fort. 322, B.-fort. 322.2; KA, D pk. 7 læg 9; B&A 153)
- 226
- Brev 227. Fra SK til P.G. Philipsen, kladde (SKS 28, 347-348).
Ms. er gået tabt.
Brevet er trykt i *EP IV*, s. 149.
(L.-fort. 322, B.-fort. 322.2;^{*} B&A 154)
- 227
- Brev 228. Fra P.G. Philipsen til SK (SKS 28, 348).
1 løst blad i stor 4° med uregelmæssigt afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: blåligt postvelin, glat; blindtryk i øverste venstre hjørne med navnet BATH i ornamenteret indramning. Mål: 208 × 269 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs. Bladet bærer præg af endnu en foldning på langs.
Rectosiden er to tredjedele beskrevet, versosiden ubeskrevet.
En enkelt korrektion.
(L.-fort. 322, B.-fort. 322.2; KA, D pk. 7 læg 9; B&A 155)
- 228
- Brev 229. Fra SK til P.G. Philipsen (SKS 28, 349).
1 løs lap med afrevet kant i venstre side og afklippede kanter øverst, nederst og i højre side. Desuden er øverste højre hjørne afklippet.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 118-141 × 70 mm.
Lappen har været foldet to gange på langs og bærer præg af yderligere to foldninger på langs.
Versosiden er ubeskrevet.
(NKS 1994 2°; B&A 156)
- 229
- Brev 230. Fra SK til B.S. Langhoff (SKS 28, 349).
Ms. er i privateje. En faksimile af bl. [1r] er bragt i Arne Bruun Rasmussen Kunstauktioner *Landsretssagfører Rudolf V. Hemmingsen's Bogsamling – Nr. 197. Bogauktion*, Kbh. 1966, s. 57 (nr. 841).
Af auktionskataloget fremgår, at brevet udgøres af »1 S. m. Udskrift.« Den nævnte udskrift savnes på faksimilen. I den trykte version i H.P. Rohde *Auktionsprotokol over Søren Kierkegaards Bogsamling*, Kbh. 1967, s. xii, indledes brevet imidlertid med hilsnen »Til Hr Boghandler Langhoff.« Hilsnen tolkes i SKS som den i kataloget nævnte udskrift på bl. [1v].
(privateje)
- 230
- Brev 231. Fra SK til A.C.F.G. Iversen (SKS 28, 350).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i venstre side.
Ingen paginering.
Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 165 × 197 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og tre gange på tværs til konvolut (mål: ca. 122 × ca. 100 mm).
Konvoluttens for- og bagside er beskrevet med blyant.
(NKS 3197 4°; B&A 298)
- 231
- Brev 232. Fra SK til C.F. Reitzel (SKS 28, 350-351).
1 løst blad i 4° med uregelmæssigt afrevet kant i højre side.
Ingen paginering
Papir: gulligt skrivepapir, ribbet. Mål: 164 × 169 mm.
Bladet har været foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 95 × 67 mm); rødlig oblat til forsegling. Bladet bærer præg af yderligere en foldning på langs på midten.
(Acc. 2002/80 + fot.br.; B&A 300)
- 232
- Brev 233. Fra SK til C.J. Schou (SKS 28, 351).
1 løst blad i 4° med afrevet kant i højre side og rest af arkets andet blad.
- 233

Papir: ukendt. Mål: ca. 168 × ca. 203 mm.
Bladet er foldet to gange på langs og to gange på tværs til konvolut (mål: ca. 95 × ca. 67 mm); rest af oblat til forsegling.
En enkelt korrektion.
(privateje; fotokopi 1:1 v. Gert Posselt)

233

(L-fort. 322, 353, 383, B-fort. 322.2, 353.o, L-fort. + B-fort. 234, 290; Abr. 4° H. 70 nr. 1173-1179; Acc. 2002/80 + fot.br.; KA, B pk. 33 læg 5; D pk. 2 læg 9, pk. 5 læg 2, pk. 7 læg 5 og 9; NKS 1730 2° II, NKS 1994 2°, NKS 2937 4° og NKS 3197 4°; Arne Bruun Rasmussen Kunstauktioner *Landsretssagfører Rudolf V. Hemmingsen's Bogsamling - Nr. 197. Bogauktion*, Kbh. 1966, s. 57 (nr. 841); Palsbo Aa; fotokopi v. Gert Posselt; B&A 76, 111, 119, 122-131, 152-157, 298 og 300)

2. Datering og kronologi

Gruppen »Sekretær, bogtrykker, redaktører og forlæggere« består af 26 breve til og fra SK skrevet i forbindelse med tilblivelse, produktion og udgivelse af hans bøger, herunder breve der omhandler bogforæring og -anskaffelse. Syv breve er daterede, mens de øvrige kan dateres omtrentligt efter interne kriterier eller i forhold til andre breve.

Brev 208 til *Berlingske Tidendes* redaktør M.L. Nathanson er et følgebrev til SKs polemiske indlæg »Opfordring«, stilet til *Enten - Ellers* udgiver, Victor Eremita, og dateret den 22. feb. 1843. SKs udtrykkelige ønske om, »at Artiklen maa komme i Bladet endnu iaften« (SKS 28, 331,12-13), giver indtryk af, at både artikel og følgebrev er skrevet den 22. feb. 1843. Brevet blev fundet blandt SKs efterladte papirer med brudt segl; Nathanson afslog tilsyneladende at bringe opsatsen i avisen og har returneret brev og artikel efter SKs anvisning.

De tre brevkladder til J.F. Giødwad, Brev 209-211, er alle udaterede. I Brev 209 anmodes Giødwad om at bistå SK med korrekturlæsning af *Fire opbyggelige Taler 1844*. Det placerer brevets tilblivelse i aug. 1844, mellem den 9. aug., da bogen blev sendt til sætning, og den 29. aug., da den blev trykt.*

Brev 210 fra SK indledes med følgende dedikationslignende afsnit:

Hr. Cand. juris Jens Finsteen Giødwad

hvis opoffrende Troskab, hvis udmærkede Forretning-Dygtighed, hvis elskelige Personlighed

mit pseudonyme Forfatterskab skylder saa meget.*

I det efterfølgende anerkendes Giødwad af SK for sin betydelige andel i produktionen af de pseudonyme udgivelser. Brevet synes skrevet, efter at SK officielt vedkendte sig det pseudonyme forfatterskab i »En første og sidste Forklaring«, dateret feb. 1846, signeret S. Kierkegaard og trykt (upagineret) bagest i *Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift*. If. Israel Levin, der læste brevet i den form, hvori det første gang blev trykt i 1869, er der tale om en dedikation til *Opbyggelige Taler i forskjellig Aand* fra 1847.* SKs dedikation til Giødwad i denne bog er kendt i dag (Dedikation 32), men den peger ikke på noget sammenfald med Brev 210. Hvis brevet har tilknytning til en dedikation, synes derimod Dedikation 30 i *En litterair Anmeldelse*, der udkom 30. marts 1846, at være en mere sandsynlig kandidat. Dedikation 30 skiller sig markant ud fra de øvrige dedikationer til Giødwad med en meget personlig ordlyd, der minder om tonen i Brev 210: »Til / Hr Cand: Giødwad / med taknemlig Hengivenhed / venligst / fra Forf.« I så fald huskede Levin forkert, og Brev 210 kan måske være et forlæg for dedikationen i *En litterair Anmeldelse*. For *Opbyggelige Taler i forskjellig Aand* taler, at SK i brevet benytter et udtryk om Giødwad som en politiker, »der i Hjertets Reenhed kun vil Eet«. I OTA findes den lignende overskrift »Hjertets Reenhed er at ville Eet« (SKS 8, 138,16).*

Brev 211 er henvendt til Giødwad i hans egenskab af redaktør for *Fædrelandet*. Ifølge SKs journaler fra 1849-50 mødtes SK og Giødwad flere gange ugentligt,* og brevet afspejler SKs stigende frustration over Giødwads dobbeltrolle som nær ven og kritisk journalist, der også kendes fra journaloptegnelserne NB18:44 fra 1850 og NB25:112 fra 1852.* Brevets indhold tyder på, at der var en løsere forbindelse mellem de to i

begyndelsen af 1850'erne, eftersom SK i dette brev opsiger en fast ugentlig besøgsaftale (SKS 28, 333,18-20). Brevet synes skrevet som følgebrev til den udaterede opsats »'Fædrelandets' Forhold til min Forf. Virksomhed« (se manuskriptbeskrivelsen), hvori SK retter kritik mod avisens offentlige opbakning til hans synspunkter. Imidlertid fandtes med brevet og artiklen også en klade til et brev til professor Rasmus Nielsen (Brev 307) fra nov.-dec. 1853 med formuleringer identiske med nogle i Brev 211.* Brevet er tidligst fra samme periode; SK samarbejdede atter med Giørdwad og *Fædrelandet* fra dec. 1854 til maj 1855 under kirkestriden.

Den overleverede korrespondance med Israel Levin, Brev 212-220, består af udaterede breve, der kan tidsfæstes inden for en periode på tre år. I Brev 212 fra SK refereres til Levins aktiviteter:

Behag, hvis De kan, at komme til mig idag Formiddag Kl. 11½ paa mit Værelse. De ligger jo i denne Tid ledig; thi at De ligger i Kævl med hele Selskabet ansees ikke for nogen Virksomhed.*

Af Levins mange kendte polemiske fejder med tidens lærde må »Kævl med hele Selskabet« sigte til fejden med Det holbergske Samfund, som indledtes feb. 1844 og strakte sig over resten af året i bl.a. *Fædrelandet*. Det placerer Brev 212 i 1844.*

Brev 213 er SKs svar på en nu tabt opfordring fra Levin til at give en prøve på sin håndskrift til en øvebog. SK var blot en af de københavnske notabiliteter, som Levin kontaktede desangående i feb. 1845,* så SKs svarbrev stammer fra slutningen af februar eller begyndelsen af marts 1845. Brevet har været ledsaget af en pakke (SKS 28, 335,9), formentlig korrektur til *Stadier paa Livets Vei*, der blev annonceret som udkommet den 30. april 1845. Brevet må være skrevet feb.-marts 1845, eftersom manuskriptet formentlig er indleveret til trykning i sidste halvdel af marts.* SK nævner også et uafsendt brev, som han nogen tid forinden har skrevet som svar på en tabt anmodning fra Levin om at låne nogle af hans bøger: »Ved at søge efter blandt henkastede Papirer fandt jeg det idag, og sender det herved.« Det nævnte brev er sandsynligvis Brev 214, som kun er dateret »Søndag«. Blev Brev 214 indlagt i og afsendt med Brev 213, er brevene i SKS dog placeret efter modtagelsestidspunkt og ikke affattelsestidspunkt.

Brev 215 kan også henføres til foråret 1845, eftersom SK tydeligvis endnu er ængstelig for ufrivilligt at blive involveret i Levins håndskriftprojekt: »Enhver Forevigelse af Skrifteegnene frabedes paa det Bestemteste« (SKS 28, 336,23-24). Samme brev indeholdt Levins honorar for korrekturarbejde (SKS 28, 336,21-22), og det passer med tidspunktet for korrekturlæsning af både *Tre Taler ved tænkte Leiligheder* (1845) og *Stadier paa Livets Vei*.

I Brev 216 omtales atter Levins håndskriftprojekt, »Skriftlæsning«, og SK tiltaler Levin »Literatus«, som han netop også gør i *Stadier paa Livets Vei*. *

Brev 217 er en forespørgsel fra SK til Levin om hans nære fremtidsplaner, »men De maa da paa ingen Maade for min Skyld gjøre end den mindste Forandring i Deres Planer for Sommeren« (SKS 28, 337,15-16). SK har tilsyneladende til hensigt at gøre brug af Levin til diktat den forestående sommer. Brevet kan sættes i relation til tilblivelsen af *Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift*, der indledtes allerede i april (samtidig med de ovennævnte andre arbejder med Levin som sekretær). Disse omstændigheder passer bedst med forsommeren-sommeren 1845.*

Netop arbejdet med *Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift* (1846) forløb ikke uden problemer: SK måtte kassere eller omarbejde flere renskrifter, så den fulde renskrift først blev færdig i dec. 1845. Korrekturlæsningen varede halvanden måned samtidig med, at polemikken med P.L. Møller og *Corsaren* var aktuel. Det er formentlig denne proces, Brev 218, Brev 219 og Brev 220 afspejler, og de må henregnes til jan.-feb. 1846.

Brev 221 og Brev 222 til og fra Bianco Luno er dateret hhv. den 10. maj 1845 og den 30. juli 1847. Med Brev 223 til Bianco Luno har SK fremsendt et manuskript til sætteriet samt et eksemplar af en trykt bog, der skal tjene som en skabelon. Det er en kendt praksis i SKs samarbejde med trykkeriet, som første gang synes at være anvendt til fjerde afdeling af *Christelige Taler* (1848)* og forbeholdt de opbyggelige værker. I Brev 223 er ikke nævnt titel på hverken SKs manuskript eller det trykte forbillede. At han specifikt gør opmærksom på, at bogen skal trykkes på »Reitzels Forlag«, antyder, at medsendte bog er en af hans egne opbyggelige taler fra 1843 eller fra 1844, der var udkommet hos P.G. Philipsen. Det faktum kombineret med oplysningen om, at det medsendte manuskript skal trykkes i et oplag på 525 eksemplarer, hvoraf 20 skal trykkes på tyndt velin, sandsynliggør, at det drejer sig om renskriften af »*Ypperstepræsten*« - »*Tolderen*« - »*Synderinden*«. Den blev indleveret til sætning den 29. okt. 1849, formentlig med Brev 223 som følgeskrivelse.*

Brev 224 indeholder en lageropgørelse til C.A. Reitzel over SKs bøger med direkte reference til Brev 222 fra Bianco Luno, dateret den 30. juli 1847. Det må formodes, at SK har skrevet Brev 224 straks efter modtagelsen af Brev 222, dvs. den 30. eller 31. juli eller tidligt i aug. 1847. Opgørelsen dannede i slutningen af aug. baggrund for den endelige aftale om Reitzels opkøb af SKs restoplag.*

Brev 225, ligeledes til Reitzel, stammer sandsynligvis fra feb. 1849. Det er skrevet nogen tid efter forhandlingerne med P.G. Philipsen om et andet oplag af *Enten - Eller*, der den 30. aug. 1847 var endt med SKs afslag på Philipsens tilbud (Brev 229, se nedenfor). SK er siden vendt tilbage til Reitzel, den oprindelige forlægger af *Enten - Eller*, og Brev 225 bekræfter en endelig aftale. I en journaloptegnelse fra feb. 1849 konstaterer SK:

Nu udkommer 2^{det} Oplag af *Enten - Eller*; men til det vil just »en Cyclus ethisk-religieuse Afhandlinger« svare, og Udgivelsen svare til det Sving jeg maa gjøre. Hvad jeg har færdig bliver liggende. Det er Guld men maa bruges med stor Forsigtighed.*

Korrespondancen med P.G. Philipsen, Brev 226-229, er blevet til på godt en uge i forbindelse med forhandlinger om et andet oplag af *Enten - Eller*. Brev 227 er SKs kladde, i H.P. Barfods gengivelse, til et svar på Philipsens brev dateret den 23. aug. 1847 (Brev 226). Brevet er skrevet før den 28. aug. 1847, som er datoen for Philipsens gensvar (Brev 228). Brev 229, SKs afslutning på forhandlingerne, er dateret to dage efter, den 30. aug. 1847.

I Brev 230 til ejeren af Schuboths boghandel, B.S. Langhoff, retter SK en forespørgsel om D.C. Seybold *Die Werke der Philostrate*, Lemgo 1776-77 (ktl. 1141-42). Ifølge Schuboths hovedjournal bestilte SK dette tobindsværk den 6. feb. 1852, og brevet er således skrevet ultimo jan. eller første uge af feb. 1852.*

I Brev 231 til A.C.F.G. Iversen omtales denne af SK som forlægger for teologen, sognepræst A.G. Rudelbach. Den rolle spillede Iversen først for alvor fra maj 1852 med udgivelsen af Rudelbachs *Om Sognebaandet og om Ordinationens Væsen og Betydning*, Kbh. 1852. Brev 231 er tidligst fra forsommeren 1852.*

Brev 232 og Brev 233, til hhv. C.F. Reitzel og C.J. Schou, hører til de sidst bevarede af SKs breve og er dateret samme dag, den 19. juli 1855. Begge vedrører et andet oplag af *Øieblikket Nr. 2* (1855).